

PRZYWRACAĆ BLASK UCZCIWOŚCI – OD REDAKCJI

Uczciwość należy zarówno do podstawowych wartości i powinności etycznych, jak również do oczekiwanych i postulowanych wartości społecznych. Praktyka życia codziennego i społecznego wskazuje jednak na daleko idącą dewaluację tego pojęcia. Warto więc wciąż na nowo – jak nas uczył bł. Jan Paweł II – przywracać „blask naszemu pięknemu słowu uczciwość, uczciwość, która jest wyrazem ładu serca, uczciwość w słowie i czynie, uczciwość w rodzinie i stosunkach sąsiedzkich, w zakładzie pracy i w ministerstwie, w rzemiośle i handlu, uczciwość, po prostu uczciwość w całym życiu. Jest ona źródłem wzajemnego zaufania, a w następstwie jest także źródłem pokoju społecznego i prawdziwego rozwoju. Niech w nowych warunkach słowo to nabiera nowego, dojrzałego znaczenia”¹. Kolejny numer czasopisma „Studia Socialia Cracoviensia” stara się podjąć to zadanie przywracania blasku nie tylko słowu „uczciwość”, ale przede wszystkim postawie i cnotcie uczciwości w wymiarze indywidualnym i społecznym. Wiodącym tematem tego numeru jest zatem „uczciwość”. Autorzy prezentowanych w tym numerze artykułów próbują pokazać nowe, dojrzałe znaczenie pojęcia uczciwości wobec współczesnych wyzwań i uwarunkowań kulturowo–społecznych.

Uczciwość – chociaż rzadko się o niej pisze na gruncie teoretycznym – należy do podstawowych wartości moralnych i społecznych, stanowi jedno z najważniejszych kryteriów wartościowania etycznego, ale przede wszystkim jest podstawową zasadą moralności w wymiarze praktycznym. Bycie uczciwym i uczciwe działanie wydają się wspólnym postulatem etycznym ponad wszelkie różnice aksjologiczno-etyczne, antropologiczne czy światopoglądowe, stanowią opcję fundamentalną każdego etosu i każdej przestrzeni moralności. Pomimo tego fundamentalnego charakteru uczciwości napotykaemy na trudność ujęcia jej istoty w teoretycznym dyskursie. Pojęcie uczciwości wydaje się bowiem oczywiste bardziej w sensie intuicji aksjologicznej niż w sensie pogłębionej refleksji poznawczej. Celem analiz zawartych w bieżącym numerze naszego czasopisma jest próba odkrycia głębi tego pojęcia przy pomocy innych wartości, szczególnie wartości autotelicznych, w blasku których uczciwość jawi się z jednej strony jako niezależny warunek ich odkrywania i urzeczywistniania, a z drugiej jako wartość ściśle z nimi zintegrowana.

Podjęcie tematu uczciwości ma ważną przyczynę społeczną, ponieważ we współczesnej kulturze zdaje się słabnąć wrażliwość na tę wartość, pomimo znaczących głosów o słuszności i potrzebie tej wartości. Ale też coraz częściej napotykaemy sytuacje, w których już sama wzmianka o uczciwości może budzić złośliwe uwagi i lekceważenie, kojarząc się z rzekomym tradycjonalizmem, staroświeckim poglądem rodem

---

¹ Jan Paweł II, *Przywracajmy blask naszemu pięknemu słowu uczciwość*, [w:] tegoż, *Przemówienia i homilie – IV Pielgrzymka do Ojczyzny*, Pelplin 1991, s. 252, nr 3.

z zaścianka, konserwatyzmem, nieprzystosowaniem. Mówienie o uczciwości stanowi swoiste zagrożenie dla tych, którzy zajmują się niezbyt czystymi interesami, mając przy tym znaczący wpływ na kształtowanie się opinii publicznej. Kształtowanie postawy uczciwości jest więc sprawą najwyższej wagi. Stopniowy zanik uczciwości w różnych sferach życia prowadzi do coraz bardziej widocznej demoralizacji. A warto przypomnieć, że moralność ma taką moc, że nawet w najsurowszych warunkach pozwala ocalić godność. Jest paradoksem, że ta prawda we współczesnym świecie traci znaczenie². Potrzeba akcentowania uczciwości we wzajemnych stosunkach i w wychowaniu wydaje się konieczną w dobie postępującej relatywizacji wartości moralnych. Również w imię utrzymania zdrowia społecznego trzeba się temu zanikowi uczciwości przeciwstawiać, nie tracąc ze świadomości pierwszorzędnej troski każdego człowieka o własną duchową doskonałość.

Uczciwość jest wartością moralną, rodzącą powinności w wymiarze indywidualnym i wspólnotowym. Niezależnie od niejasności tego pojęcia, mimo wielu prób jego analiz można przyjąć, że uczciwość jest jedną z wartości, które warto analizować i badać. Współczesna kultura jest świadkiem szerokiego sporu o uniwersalia etyczne, jakiego nie było jeszcze nigdy dotąd. Jest to spór o prawdę o człowieku, spór o człowieka. Analizy, które podejmujemy w tym numerze, są próbą odkrywania tej prawdy przez pryzmat uczciwości rozumianej jako opcja fundamentalna moralności i życia społecznego. Są one próbą odpowiedzi na pytania o aksjologiczną głębię i społeczną nośność uczciwości. Odpowiadając na te pytania w teoretycznym dyskursie, chcemy z niego także wydobyc argumenty za słusznością praktycznego postulatu, że myślenie i działanie „według uczciwości” wyznacza podstawy prawdziwego etosu człowieka i „zdrowego” kształtu życia społecznego. Kształtowanie takiego etosu życia społecznego jest zadaniem i powołaniem każdego człowieka. To zadanie jest tym bardziej aktualne, że spotykamy coraz więcej postaw aprobowanych czy nawet preferowanych przez dzisiejszą kulturę, wskazujących na to, że rodzi się jakiś dziwny, nowy wzorzec sukcesu, oparty na nieuczciwości. Takie postawy prowadzą jednak do degradacji człowieka i kultury, degradacji, której należy się zdecydowanie przeciwstawiać, urzeczywistniając w pełni, na miarę możliwości każdego człowieka, zasady cywilizacji miłości, cywilizacji uczciwości, gdyż tylko one mogą być źródłem wzajemnego zaufania, a w następstwie także źródłem pokoju społecznego i prawdziwego rozwoju³.

Te myśli, które Państwu przedstawiamy w niniejszym numerze, mają na celu przywołać i odświeżyć wizję świata, w którym uczciwość będzie podstawą indywidualnych wyborów człowieka i fundamentem życia społecznego. Życia i działania w takim świecie życzymy wszystkim naszym Czytelnikom.

Redaktor Naczelny

ks. Michał Drożdż

² Zob. J. Poplucz, *Uczciwość jest wartością*, <http://www.vulcan.edu.pl/-eid/archiwum/1995/-08/uczciwosc.html> (28.06.2012).

³ Por. Jan Paweł II, *Przywracajmy blask naszemu pięknemu słowu uczciwość*, dz. cyt., nr 3.